

Համարը N 35-Ն
Տիպը Հրաման
Սկզբնաղբյուրը Միասնական կայք 2023.04.03-
2023.04.16 Պաշտոնական
հրապարակման օրը 03.04.2023

Ընդունող մարմինը Կրթության, գիտության,
մշակույթի և սպորտի նախարար
Ստորագրող մարմինը Կրթության, գիտության,
մշակույթի և սպորտի նախարար

Վավերացնող մարմինը
Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվը 04.04.2023

Տեսակը Հիմնական
Կարգավիճակը Գործում է
Ընդունման վայրը Երևան

Ընդունման ամսաթիվը 30.03.2023

Ստորագրման ամսաթիվը 30.03.2023

Վավերացման ամսաթիվը
Ուժը կորցնելու ամսաթիվը

Գապեր այլ փաստաթղթերի հետ

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՀՐԱՄԱՆԸ
ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ «ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ
1-12-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն

30 մարտի 2023 թ.

N 35-Ն

**ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ «ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ
1-12-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Ղեկավարվելով «Հանրակրթության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 4-րդ մասով և 30-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով՝

Հրամայում եմ

1. Հաստատել հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում «Երաժշտություն» առարկայի 1-12-րդ դասարանների առարկայական չափորոշիչը՝ համաձայն հավելվածի:
2. Սույն հրամանն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Նախարար՝

Ժ. Անդրեասյան

Հավելված
ՀՀ կրթության, գիտության,
մշակույթի և սպորտի նախարարի
2023 թվականի մարտի 30-ի
N 35-Ն հրամանի

**ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
«ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ»**

**ԱՌԱՐԿԱՅԻ
1-12-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉ**

ԲԱԺԻՆ 1. ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

Երաժշտությունը, ինչպես և արվեստի մյուս տեսակները, արտացոլում և պատկերում է մեր իրականությունը՝ շրջակա աշխարհը, մարդկանց, բնության երևույթները: Երաժշտությունն առաջին հերթին հաղորդակցության միջոց է մարդկանց միջև, սերունդների միջև, ինքնարտահայտվելու և մյուսներին հասկանալու հատուկ միջոց: Իսկ առօրյա կյանքում երաժշտությունն ուղեկցում է մարդուն ամենուր, բացահայտում է նրա վերաբերմունքը շրջակա աշխարհի նկատմամբ, հարստացնում է նրա հոգեկան աշխարհը, օգնում նրան ապրել, աշխատել և արարել:

Ըստ ռուս երաժշտագետ Բ. Ասաֆևի՝ «երաժշտությունն իրականության կերպարահնչյունային արտացոլումն է», նրանում հնչում է կենդանի խոսք՝ հուզիչ կամ խաղաղ գրույց, դիմում, կոչ, հարց ու պատասխան և այլն:

Մարդկության զարգացմանը զուգահեռ՝ երաժշտությունը ձեռք է բերում հատուկ նշանակություն, երբ խոսք է լինում անհատի հոգեկան աշխարհի կամ մի ամբողջ մշակույթի մասին, երաժշտությունը հանդես է գալիս որպես այդ մշակույթը բնութագրող, բացահայտող և ներկայացնող խորհրդանիշ:

Երաժշտության կարևորագույն առանձնահատկությունն այն է, որ մարդու զգայարանների վրա թողնում է անմիջական և ուժեղ ազդեցություն: Ահա թե ինչպես է արտահայտվել երաժշտության ազդեցության մասին մեծ Կոմիտասը. «Մեկ հասկացված, անկեղծ ձայն հազար ճառ կարժե, որովհետև ճառը պետք է մարսե հասարակությունը, որ կարենա անկե սնունդ առնել, ինչ-որ ժամանակներու գործ է: Իսկ ձայնը վայրկյանին մեջ կթափանցե մարդու կուրծքեն ներս և այնտեղ կհիմնե զգացման և մտքի վառարան»:

Երաժշտությունը, որպես ուսումնական առարկա, կարևոր դեր ունի երեխայի՝ իբրև մարդ անհատի ձևավորման և զարգացման խնդրում տարբեր՝ գաղափարական, կամային, մտավոր, ստեղծագործական, բարոյական, գեղագիտական, հուզական որակներով: Երաժշտական կրթությունն ուսումնական գործընթաց է, որի հիմքում ընկած է հայ ազգային երաժշտությունը՝ ուղղված այն կարողունակությունների ձևավորմանը, որոնց միջոցով զարգանում է ակտիվ, անհատական մոտիվացիայով սովորող՝ ընդունակ ինքնակրթվելու և ամբողջ կյանքում պահպանելու հետաքրքրությունն ազգային և համաշխարհային բարձրակարգ երաժշտության և ընդհանրապես արվեստի նկատմամբ: Այն նպաստում է նաև սովորողի մտահորիզոնի ընդլայնմանը, երևակայության, ստեղծագործական և վերլուծական մտածողության զարգացմանը, գեղագիտական և բարոյական չափանիշների, հայրենասիրական և մարդասիրական զգացումների ձևավորմանը, ինչպես նաև կյանքի, շրջապատող աշխարհի նկատմամբ ստեղծագործական վերաբերմունքի դրսևորմանը:

Երաժշտությունը կատարյալ միջոց է բոլոր երեխաներին և մասնավորապես հատուկ կարիքներ ունեցողներին ուսուցման գործընթացում ներառելու համար: Երաժշտական փորձառությունը կարող է արդյունավետ լինել լեզվական, ճանաչողական և շարժողական կարողությունների զարգացման համար՝ միաժամանակ նպաստավոր պայմաններ ստեղծելով սոցիալականացման համար:

Երաժշտությունն առարկայի չափորոշիչը և ծրագիրը ստեղծվել է համաձայն ՀՊՉ-ի կարողունակությունների և վերջնարդյունքների:

ԲԱԺԻՆ 2. ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ՝ ԸՍՏ ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԻ

1. Տարրական ծրագիր

- 1) **Ձևավորել** հետաքրքրություն, սեր և հուզազգացմունքային վերաբերմունք երաժշտությանը:
- 2) **Ձևավորել** և զարգացնել երաժշտական ճաշակ և երաժշտությանը հաղորդակից լինելու պահանջմունք:
- 3) **Բացահայտել** և զարգացնել սովորողների երաժշտական ընդունակությունները, երգեցիկ ձայնը, կատարման, ունկերման, մեկնաբանման և սեփական կարծիք հայտնելու հմտությունները, երևակայությունը և ստեղծագործական պատկերացումները:
- 4) **Սովորողի** երաժշտական դաստիարակության հիմքում դնել ազգային, նաև համաշխարհային երաժշտությունը:
- 5) **Արժևորել** երաժշտությունը և երաժշտական գործունեությունը՝ որպես մարդու հոգեկան հարստացման,

մշակույթի և կյանքի աղբյուր:

2. Հիմնական ծրագիր

- 1) Ձևավորել և ուղղորդել սովորողներին դեպի արդյունավետ երաժշտաստեղծագործական գործունեություն՝ ունկնդրում, երգեցողություն, երաժշտատիթմական շարժում, իմպրովիզացիա և այլն:
- 2) Երաժշտական գործունեություն իրականացնել՝ գործնականորեն կիրառելով ձեռք բերված երաժշտատեսական գիտելիքները և հմտությունները:
- 3) Ձևավորել և զարգացնել տրամաբանական, ստեղծագործական, կերպարային մտածողություն, վերլուծական հմտություններ:
- 4) Ձևավորել և զարգացնել ազգային երաժշտության գիտակ, ազգային ավանդույթները կրող, պահպանող ու սերունդներին փոխանցող անհատ:
- 5) Ընդլայնել սովորողների երաժշտական և ընդհանուր մտահորիզոնը, շարունակել դաստիարակել երաժշտական ճաշակ, զարգացնել կայուն հետաքրքրություն այլ ժողովուրդների, դասական և ժամանակակից երաժշտության նկատմամբ, արժևորել մշակութային բազմազանությունը:
- 6) Շարունակել զարգացնել ճանաչողական գործունեության կայուն հետաքրքրություն, զարգացնել երեխաների երաժշտական ընդունակությունները և կատարողական հմտությունները՝ ելնելով նրանց հետաքրքրություններից և հակումներից:
- 7) Շարունակել զարգացնել քննական մտածողությունը, սեփական հիմնավորված դիրքորոշումն արտահայտելու, մյուսների կարծիքը լսելու, հարգելու, պատճառահետևանքային կապերը վերլուծելու և որոշումներ կայացնելու հմտությունը:
- 8) Դաստիարակել աշխարհի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունք, երաժշտական տեղեկատվության նկատմամբ՝ քննադատական վերաբերմունք:
- 9) Դաստիարակել հոգևոր և բարոյագեղագիտական բարձր արժեքներով օժտված մարդ, երաժշտության գիտակից և ակտիվ ունկնդիր:
- 10) Դաստիարակել հատուկ վերաբերմունք և հետաքրքրություն մշակութային օջախների գործունեության նկատմամբ, պատշաճ վարքագիծ, համապատասխան պահվածք, երաժշտություն ունկնդրելու մշակույթ:
- 11) Ապահովել շարունակական կրթության և երաժշտությանը հաղորդակցվելու հնարավորությունները բոլոր սովորողների համար:

3. Միջնակարգ ծրագիր

- 1) Շարունակել զարգացնել սովորողների ստեղծագործական երևակայությունը, նպաստել ինքնաճանաչմանը և ինքնարտահայտմանը:
- 2) Սովորեցնել հուզականորեն և գիտակցված ընկալել երաժշտությունը, երաժշտական կերպարների զարգացումը և դրսևորել գնահատող վերաբերմունք երաժշտության նկատմամբ:
- 3) Ազգային երաժշտական արվեստի նմուշներին հաղորդակցվելու միջոցով գիտակցել և արժևորել սեփական ազգային պատկանելությունը, պատմությունը, մշակույթը, դրսևորել հպարտություն, հարգալից վերաբերմունք սեփական ազգային արժեքների նկատմամբ, հասկանալ նրա տեղը համաշխարհային երաժշտության պատմության մեջ:
- 4) Շարունակել զարգացնել երաժշտագեղագիտական ճանաչողությունը, երաժշտությանը հաղորդակցվելու պահանջմունքը՝ հետագա բարոյագեղագիտական զարգացման, սոցիալականացման, ինքնակրթության և ինքնարտահայտման համար:
- 5) Գիտակցել և գնահատել երաժշտական ստեղծագործությունների հեղինակային իրավունքները, քննադատաբար վերաբերվել այն միջավայրին, որը ստեղծվել է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և լրատվամիջոցների շնորհիվ, ճշտել տեղեկության հավաստիությունը:
- 6) Դաստիարակել աշխարհի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունք, երաժշտական տեղեկատվության նկատմամբ՝ քննադատական վերաբերմունք:
- 7) Գիտակցել երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում, հասկանալ նրա՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության լեզվի նշանակությունը:
- 8) Դաստիարակել հատուկ վերաբերմունք հայրենի երկրի, մարզի, քաղաքի մշակութային օջախների գործունեությանը, համերգասրահներ, թատրոններ, թանգարաններ, պատկերասրահներ այցելելու ցանկություն և պահանջմունք:
- 9) Մշակութային օջախներում դրսևորել պատշաճ վարքագիծ, համապատասխան պահվածք, երաժշտություն ունկնդրելու մշակույթ:
- 10) Արժևորել երաժշտության դերը մարդու և հասարակության կյանքում գեղեցիկը զգալու, գիտակցելու, արարելու, արվեստի աշխարհում անհատական դիրքորոշում, վերաբերմունք դրսևորելու միջոցով:

ԲԱԺԻՆ 3. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերոնշյալ նպատակներն իրականացվում են երաժշտության դասավանդման ընթացքում ուսումնական

գործունեության տարբեր ձևերի միջոցով: Երաժշտական ուսումնական գործունեության ձևերը դասաժամին կամ դրանից դուրս սովորողի կողմից կատարվող գեղարվեստական գործունեությունն է՝ երաժշտությամբ ինքնարտահայտվելու միջոց: Երաժշտության մեկ դասաժամի ընթացքում իրականացվում են ուսումնական գործունեության մի քանի ձևեր: Սովորողների երաժշտական գործունեության բոլոր ձևերի աշխատանքների հիմքում երաժշտության ակտիվ ընկալումն է, երաժշտություն լսելու և նրա մասին մտորելու կարողության զարգացումը: Եթե տարրական դպրոցի սովորողի մեջ ուժեղ է երաժշտության ընկալման զգայական, հուզական կողմը (նա նկարագրում է միայն իր զգացողությունները և տպավորությունները), ապա միջին դպրոցում զգայականին ավելանում է նաև գիտակցականը: Զգայական, պատկերային մտածողությունից սովորողն անցնում է իմացական հասկացություններին, որոնք կազմավորում են երաժշտական մտքի խորությունը, գիտակցությունը, ձևավորում ու զարգացնում են երեխայի ստեղծագործական երևակայությունը: Ուսուցումն ակնկալվում է իրականացնել է տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաներով, նվազարաններով, տեխնիկայես հազեցած արվեստի սեյակներում:

1. «Երաժշտություն» առարկայի առաջարկվող գործունեության ձևերն են.
- 1) երաժշտական ստեղծագործության ունկնդրում և երաժշտության պատմություն,
- 2) երգերի անհատական և խմբային կատարում,
- 3) երաժշտառիթմական և պարային շարժում,
- 4) անհատական ստեղծագործում կամ իմպրովիզացիա (շարժումային և երգային, հանպատրաստից հորինում),
- 5) ուսումնական էքսկուրսիաներ թանգարաններ, համերգարահներ և այլ մշակութային օջախներ:

Երաժշտության ունկնդրում և երաժշտության պատմություն: Երաժշտության ունկնդրումը և ընկալումը բարդ գործընթաց է, որովհետև այն կախված է յուրաքանչյուր անհատի ներքին զգացողությունից, որը բացահայտելը, ձևավորելը և զարգացնելը բավականին դժվար է: Այն զարգացնում է ուշադիր ունկնդրելու, համադրելու, համեմատելու կարողությունը և վերլուծական հմտությունները: Երաժշտության ունկնդրման միջոցով սովորողը ծանոթանում է նաև երաժշտության պատմությանը, ուսումնասիրում է ունկնդրվող ստեղծագործության ստեղծման պատմական ժամանակաշրջանը, կոմպոզիտորի ստեղծագործական գործունեության առանձնահատկությունները և այլն: Սովորողը հասկանում է, որ ունկնդրել չի նշանակում միայն լսել, պետք է ներկայացնել, մեկնաբանել, վերլուծել երաժշտությունից ստացած տպավորությունները, դրսևորել հուզական արձագանք, ինքնուրույն կարծիք հայտնել, մենակ կամ խմբով ներկայացնել ուսումնասիրություններ, հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքներ և այլն:

Անհատական և խմբային երգեցողությունը երեխաների ամենասիրած գործունեության տեսակն է, որի ընթացքում զարգանում է նրանց լսողությունը, ռիթմի ու լադի զգացողությունը: Երգեցողությունից է երեխան ստանում իր առաջին երաժշտական տպավորություններն ու զգայական ընկալումը: Սկսած առաջին դասերից՝ պետք է սովորեցնել երեխաներին ճիշտ երգեցողության կանոնները՝ ձայնի դրվածքը, շնչառությունը, բառերի հստակ արտասանությունը, մաքուր ինտոնացիան և այլն: Խմբային երգեցողության միջոցով ձևավորվում և ընդլայնվում է սովորողների երգչային ձայնածավալը, ճիշտ շնչառությունը, ձայնակազմությունը, առողանությունը, մաքուր ինտոնացիայով միաձայն (ունիսոն) և երկձայն երգելու կարողությունը, անսամբլային զգացողությունը, որը հիմքեր է նախապատրաստում հետագայում խմբերգային երգեցողության համար: Խմբային երգեցողությունը զարգացնում է նաև մի շարք բարոյական արժեքներ՝ բարություն, ընկերասիրություն, հանդուրժողականություն, միասնականություն, մեկը մյուսին լսելու, սեփական պարտականությունների նկատմամբ պատասխանատու վերաբերմունք դրսևորելու կարողություն: Տարրական դպրոցում սովորողները ծանոթանում են նաև ձևերի նշաններով երգեցողությանը. այն զարգացնում է սովորողների երաժշտալսողական պատկերացումները, նախապատրաստում է նաև անցումը միաձայն երգեցողությունից բազմաձայն երգեցողության:

Երաժշտառիթմական և պարային շարժում, որը նպաստում է սովորողների հոգևոր և ֆիզիկական ուժերի ներդաշնակ զարգացմանը, ժամանակի և տարածության մեջ ճիշտ կողմնորոշվելու ունակությունը: Գործունեության այս ձևի ընթացքում սովորողը կատարում է ունկնդրվող կամ կատարվող ստեղծագործությունների ռիթմական նվազակցություններ, սովորում և կատարում է պարային տարբեր, շարժումներ կամ ամբողջական պարեր:

Երեխաների սիրած գործունեության տեսակներից է **խաղը**, մասնավորապես՝ երաժշտական շարժախաղերը, որոնք կարևոր դեր են կատարում կրտսեր դպրոցականների շարժումային գործունեության զարգացման գործում: Շարժախաղերը լայն հնարավորություն են տալիս երեխաներին ցուցադրելու ինքնուրույնություն և ստեղծագործական երևակայություն:

Անհատական ստեղծագործում կամ իմպրովիզացիա, որի գլխավոր նպատակը սովորողների ստեղծագործական ունակությունների զարգացումն է: Կիրառվում են շարժումային, պարային, երգեցիկ և նվազարանային իմպրովիզացիաներ, փոքրիկ մեղեդիների հորինումներ, տրված անավարտ մեղեդու շարունակություն և այլն: Իմպրովիզացիայի բոլոր միջոցները երեխաների մեջ զարգացնում են գեղարվեստական երևակայություն, ինքնուրույնություն, սեփական հույզերը և զգացմունքները երաժշտության միջոցով արտահայտելու ձգտում, բարձրացնում են երաժշտական գործունեության ակտիվությունը:

Սովորողները բոլոր երաժշտատեսական գիտելիքները ձեռք են բերում երաժշտությամբ գործնականորեն զբաղվելու ընթացքում, ծանոթանում են երաժշտության մեջ դրանց կիրառմանը: Շատ կարևոր է նաև սովորողների երաժշտագեղագիտական ճաշակի և մտահորիզոնի ձևավորումը, որը պետք է իրականացվի **ուսումնական էքսկուրսիաների** (այդ թվում նաև վիրտուալ), համերգարահներ, թանգարաններ, թատրոններ այցելության ընթացքում: Դրանք կարելի է իրականացնել՝ ակտիվացնելով թանգարանների կրթական ծրագրերի հետ

համագործակցությունը: Սովորողի կյանքում կարևոր տեղ է գրավում նաև **դպրոցական համերգների կազմակերպումը**, որը ձևավորում է երաժշտություն ունկնդրելու սովորություն և միջոցառումներ կազմակերպելու փորձ:

Ուսումնական գործունեությունը մի ամբողջական գործընթաց է, որի մեջ հավասարապես ներկայացվում են տարբեր տեսակներ: Թե ինչ ծավալով և ինչ ձևերով կկիրառվեն դրանք, կախված է դասի նպատակից, խնդիրներից և տիպից:

ԲԱԺԻՆ 4. «ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. Առարկայի բովանդակությունը կառուցվում է հետևյալ սկզբունքների հիման վրա՝
 - 1) Յուրաքանչյուր աշակերտի համար մասշտիվության և հասանելիության ապահովման սկզբունքով,
 - 2) Պարզից բարդին անցնելու սկզբունքով,
 - 3) Պարուրած և սկզբունքով,
 - 4) Սովորողների ակտիվ և ազատ ստեղծագործական գործունեության խրախուսման սկզբունքով,
 - 5) Արվեստի, նոր տեխնոլոգիաների ժամանակակից նվաճումներին համապատասխան,
 - 6) Սովորողների տարիքային զարգացման առանձնահատկություններին համապատասխան,
 - 7) Հիմնարար գաղափարների հենքի վրա,
 - 8) Առավելապես գործնական ուղղվածությամբ:

ԲԱԺԻՆ 5. ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԶԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԸ

1. Առարկայի բովանդակությունը ձևավորվում է չորս հիմնական գաղափարների հենքի վրա՝
 - 1) Ստեղծում (Ս)
 - 2) Ներկայացում (Ն)
 - 3) Ընկալում և արձագանք (ԸԱ)
 - 4) Կապակցում (Կ)

Նշված գաղափարներն առավել հստակեցվում և կոնկրետացվում են հաջորդ մակարդակներում:

	-Ստեղծել հետաքրքիր կերպարներ արտահայտիչ երգեցողության, համապատասխան դիմախաղի և դերասանական հնարների միջոցով, -Ստեղծել ռիթմական նվագակցություն բնական և ռիթմական նվագարանների միջոցով: -Ստեղծել փոքրիկ մեղեդի:	ԲԱԺԻՆ 6. ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ	
		Երաժշտական գործունեության ձևերը	1) Տարրական ծրագիր
Ստեղծում		Երաժշտության ունկնդրում	Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի ունկնդրվող նյութի խաղային, հեքիաթային կերպարների, խոսակցական և երաժշտական ինտոնացիաների միջոցով, կատարի համապատասխան նմանողական շարժումներ: Բեմականացնի մանկական օպերաներից հասվածներ, հետաքրքիր երաժշտական կերպարներով, ներկայացնի կիրառված արտահայտչամիջոցները: Ճանաչի երաժշտության պարզ տեսակները: Ճանաչի և գրի նոտաները: Տարբերի ազգային և սիմֆոնիկ նվագախմբի նվագարանները ըստ հնչողության:

		<p>Երգեցողություն</p>	<p>Ստեղծի հետաքրքիր կերպարներ երաժշտական խաղերի, հեքիաթների, մանկական օպերաների, ժողովրդական ծեսերի ուսուցման ընթացքում արտահայտիչ երգեցողության, համապատասխան դիմախաղի և դերասանական հնարների միջոցով:</p>
		<p>Երաժշտառիթմական շարժում</p>	<p>Ստեղծի երաժշտական նյութին համապատասխան ռիթմական նվագակցություն \$բնական# նվագարաններով՝ ձեռքերով, ոտքերով և ռիթմական նվագարաններով:</p>
		<p>Իմպրովիզացիա</p>	<p>Ստեղծի փոքրիկ իմպրովիզացիաներ՝ շարունակի և ավարտի փոքրիկ մեղեդին: Տրված քառատողով հորինի ռիթմական պատկեր և մեղեդի:</p>
<p>Ներկայացում</p>	<p>-Կատարել և ներկայացնել փոքրիկ երաժշտական ստեղծագործություններ, մեկնաբանել, հաղորդել, փոխանցել իմաստը, հիմնական գաղափարը: -Ջարգացնել և կատարելագործել գեղարվեստական հնարները:</p>	<p>Կատարում</p>	<p>Երգի (մենակ կամ խմբով), ներկայացնի հայ ազգային և այլ ազգերի ժողովրդական, կոմպոզիտորական երգեր՝ ճիշտ կեցվածքով, շնչառությամբ, հստակ առոգանությամբ, մաքուր ինտոնացիայով, անսամբլային զգացողությամբ, հետևելով խմբավարի շարժումներին: Կատարումն ուղեկցի պարային կամ ռիթմական շարժումով: Ձեռքի նշաններով երգի հնչյունաշարի աստիճանները և կատարի երկձայն մեղեդիներ:</p>
		<p>Ներկայացում</p>	<p>Ներկայացնի ստեղծագործության բնույթը, բովանդակությունը, տեսակը, տեմպը, տեմբրը, ռեգիստրը, դինամիկան: Երաժշտությունից ստացած իր տպավորություններն ու զգացողությունները ներկայացնի գրագետ կապակցված խոսքով, օգտագործելով երաժշտական մասնագիտական եզրույթներ:</p>
<p>Ընկալում (արձագանքում)</p>	<p>-Հասկանալ, ընկալել ու վերլուծել երաժշտական ստեղծագործությունը: -Մեկնաբանել երաժշտական ստեղծագործության բովանդակությունն ու գաղափարը: -Կիրառել գնահատման ձևեր:</p>	<p>Ընկալում և հուզական արձագանք</p>	<p>Ընկալի մեղեդու տրամադրությունը, բնույթը, արտահայտի հույզերով, երգելով, պարելով, հիմնավորի կատարած ռիթմական կամ պարային շարժումները: Վերլուծի ստեղծագործությունը՝ նկարագրի բովանդակությունը, համեմատի և ցույց տա արտահայտչական և նկարագրական ինտոնացիաները:</p>

		<p>Մեկնաբանություն և գնահատում</p>	<p>Ստեղծագործությունից ստացած զգացողություններն արտահայտի գույների միջոցով կամ նկարելով: Մեկնաբանի իր և դասընկերների աշխատանքների լավ և վատ կողմերը, կատարի ինքնագնահատում և փոխադարձ գնահատում:</p>
<p>Կապակցում</p>	<p>-Մինթեզել և կապել գիտելիքներն ու անձնական փորձը՝ երաժշտական ստեղծագործությունը հասկանալու և ընկալելու համար: -Առավել խոր ընկալման համար գեղարվեստական գաղափարները և ստեղծագործությունները համադրել հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում:</p>	<p>Երաժշտությունը և նոր տեխնոլոգիաները</p>	<p>Բացատրի, թե համացանցն ինչպես է օգնում իրեն ավելի հաճախ և արդյունավետ հաղորդակցվելու երաժշտության հետ: Ստեղծի իր նախապիքած երգերի և ունկնդրվող ստեղծագործությունների շարք, ձայնագրի և օգտագործի առօրյայում, զվարճանքների ժամանակ: Կատարի առցանց դիտումներ համաշխարհային հայտնի օպերային թատրոններից և համերգասրահներից:</p>
		<p>Երաժշտության պատմություն</p>	<p>Դրսևորի հետաքրքրություն և սեր հայ ժողովրդական և կոմպոզիտորական երաժշտության նկատմամբ: Ընկալի և բացատրի երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում: Դառնա հայ ազգային երաժշտության կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը: Դրսևորի հետաքրքրություն, սեր և հարգանք իր ազգային արժեքների նկատմամբ:</p>
		<p>Երաժշտության դերը և նշանակությունը կյանքում</p>	<p>Բացատրի երաժշտության դերն ու նշանակությունն իր առօրյայում՝ դպրոցական կյանքում, հանգստի և զվարճանքների ժամանակ: Մեկնաբանի երաժշտության կարևոր դերը ժողովուրդների մերձեցման գործընթացում, արժևորի մշակութային բազմազանությունը: Դրսևորի հետաքրքրություն կենդանի կատարումների նկատմամբ, հաճախակի այցելի (նաև առցանց) ակտիվ, հանգստի անցկացման վայրեր թանգարաններ, համերգասրահներ, թատրոններ, ցուցաբերի համապատասխան վարքագիծ:</p>

Ստեղծում	<p>-Ստեղծել թեմատիկ էլեկտրոնային ռեսուրսներ, -Իրականացնել թեմատիկ ուսումնասիրություններ, հետազոտություններ, նախագիծ:</p>	Երաժշտական գործունեության տեսակներ	2) Հիմնական ծրագիր
	Երաժշտության ունկնդրում	<p>Ինքնուրույն կամ խմբով ստեղծի փոքրիկ սահիկաշար, տեսանյութ արվեստի տարբեր տեսակների փոխառնչությունների մասին, երաժշտական ստեղծագործությունների ունկնդրումից ստացած տպավորությունների, կոմպոզիտորների և կատարողների արվեստի մասին եզրահանգումներ անի: Ունկնդրի և արժևորի տարբեր ժանրերի, երաժշտական ուղղությունների ստեղծագործությունները, թվարկի դրանց առանձնահատկությունները: Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի ազգային և համաշխարհային երաժշտության միջոցով՝ համադրելով արվեստի տարբեր տեսակների գեղարվեստական կերպարների յուրօրինակությունը:</p>	
	Երգեցողություն	<p>Ղրսևորի երաժշտական գիտելիքներ և հմտություններ ճիշտ և արտահայտիչ երգեցողության գործընթացում, արժևորի բոլոր ժանրերի և երգեցիկ ձայների բարձրարվեստ կատարումները: Ստեղծի (մենակ կամ խմբով) հայ և եվրոպական երգարվեստին կամ երգիչ կատարողներին նվիրված ուսումնասիրություն կամ հետազոտություն:</p>	
	Երաժշտառիթմական շարժում	<p>Ստեղծի երաժշտական նյութին համապատասխան ռիթմական նվագակցություն կամ պարային շարժումներ: Ընտրի ռիթմական նվագարաններ (օգտագործելով նաև նոր տեխնոլոգիաներ) և ստեղծի երաժշտառիթմական բազմաձայն նվագակցություն:</p>	
	Իմպրովիզացիա	<p>Տրված արտահայտչամիջոցներով փորձի ստեղծել երաժշտական կերպարներ և կազմակերպի թատերականացված երաժշտական ներկայացումներ:</p>	

<p>Ներկայացում</p>	<p>-Կատարել և ներկայացնել փոքրիկ երաժշտական ստեղծագործություններ, մեկնաբանել, հաղորդել, փոխանցել իմաստը, հիմնական գաղափարը: -Զարգացնել և կատարելագործել գեղարվեստական հնարները:</p>	<p>Կատարում</p>	<p>Երգի (մենակ կամ խմբով) տարբեր ժամանակների և ոճերի ազգային կամ այլ ազգերի երգեր, ռոմանսներ և խմբերգեր օպերաներից մաքուր ինտոնացիայով (նաև երկձայն), հստակ ռիթմով, նրբերանգներով, ներշնչանքով, զարգացնելով մեղեդային գիծը, հետևելով նվագակցությանը և խմբավարի շարժումներին: Կատարի ազգային ամբողջական պարեր (մենապար, զուգապար, խմբապար): Կիրառի իր ստեղծագործական ունակություններն ու հմտությունները երաժշտության դասերից դուրս:</p>
	<p>Ներկայացում</p>	<p>Ներկայացնի երաժշտական ստեղծագործության կերպարը՝ որպես մարդկային զգացմունքների, մտքերի, երևակայության, բնության երևույթների, իրադարձությունների նկարագրություն և համեմատի արվեստի այլ տեսակների գեղարվեստական կերպարների հետ: Ներկայացնի հանրամատչելի երաժշտության առանձնահատկությունները՝ օգտագործելով երաժշտական մասնագիտական եզրույթներ: Ուսումնասիրի ազգային երգ ու պարի ծագումնաբանությունը, զարգացումը և ներկայացնի հետազոտական կամ նախագծային աշխատանքներով: Ներկայացնի ժամանակակից տարբեր հեղինակների, երաժիշտ կատարողների, նվագախմբերի, երգչախմբերի արվեստին նվիրված սահիկահանդես կամ շնորհանդես: Դրսևորի երաժշտական և դերասանական գիտելիքներ և հմտություններ՝ գեղարվեստական կերպարները ճիշտ և արտահայտիչ ներկայացնելու համար:</p>	
<p>Ընկալում</p>	<p>-Հասկանալ, ընկալել ու վերլուծել երաժշտական ստեղծագործությունը: -Մեկնաբանել երաժշտական ստեղծագործության բովանդակությունն ու գաղափարը: - Կիրառել գնահատման ձևեր:</p>	<p>Ընկալում և հուզական արձագանք</p>	<p>Հասկանա, ընկալի և մեկնաբանի տարբեր ժանրերի երաժշտությունը, ցուցաբերի հուզական արձագանք, իր անհատական երաժշտական տպավորությունները ներկայացնի բանավոր ելույթների, էսսեների կամ շնորհանդեսների միջոցով: Ներկայացման ընթացքում օգտագործի արվեստի մյուս ճյուղերի հնարավորությունները: Արժևորի ազգային և համաշխարհային կատարողների և նվագախմբերի, երգչախմբերի արվեստը:</p>

<p>(արձագանքում)</p>		<p>Մեկնաբանություն և գնահատում</p>	<p>Վերլուծի երաժշտական ստեղծագործությունը և մեկնաբանի, թե որ արտահայտչամիջոցների կիրառման շնորհիվ է հեղինակը ներկայացրել իր մտահղացումը: Արտահայտի սեփական տեսակետը հեղինակի գաղափարի վերաբերյալ՝ ակտիվորեն ներգրավվելով քննարկումների, բանավեճերի մեջ, հարգի ուրիշների կարծիքը, հիմնավորի սեփական կարծիքը: Գնահատի ըստ նշված չափանիշների:</p>
<p>Կապակցում</p>	<p>-Մինթեզել և կապել գիտելիքներն ու անձնական փորձը՝ երաժշտական ստեղծագործությունը հասկանալու և ընկալելու համար: -Առավել խոր ընկալման համար գեղարվեստական գաղափարները և ստեղծագործությունները համադրել հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում:</p>	<p>Երաժշտությունը և նոր տեխնոլոգիաները</p>	<p>Ներկայացնի նոր տեխնոլոգիաների դերը երաժշտական արվեստի նոր ուղղությունների առաջացման և զարգացման գործընթացում և արժևորի դրանց միջոցով ստեղծված արվեստի կերպարի ներգործության ուժը մարդու զգացմունքների և գիտակցության վրա: Կատարի հետազոտություններ հայտնի երաժիշտ կատարողների կամ տարբեր ոճերի անսամբլների, երաժշտական մրցանակաբաշխությունների, փառատոների մասին, նյութը ներկայացնի՝ կիրառելով նոր տեխնոլոգիաներ: Փորձի ստեղծել որևէ ժողովրդական երգի ժամանակակից մշակում՝ օգտվելով համակարգչային ծրագրերից և կատարի այն:</p>
		<p>Երաժշտության պատմություն</p>	<p>Մեկնաբանի մարդկության զարգացման փուլերի ազդեցությունը երաժշտական ուղղությունների ձևավորման և զարգացման, տարբեր նվագարանների ու նվագախմբերի ստեղծման, նոր ժանրերի, ոճերի առաջացման վրա: Ուսումնասիրի XX-XXI դարերի երաժշտական ուղղությունները և հետազոտական աշխատանքով ներկայացնի որևէ կոմպոզիտորի, կատարողի ստեղծագործական գործունեությունը: Ազգային երաժշտության իմացությունն օգտագործի իր երկրի պատմությունը, մշակույթը, ազգային արժեքները ներկայացնելու և մեկնաբանելու համար:</p>

		<p>Երաժշտության դերը և նշանակությունը կյանքում</p>	<p>Բացատրի երաժշտական արվեստի դերը գեղարվեստական մշակույթի մեջ և ներկայացնի իր երաժշտական նախասիրությունները, նախընտրած կատարողներին, փոքրիկ շնորհանդեսով ներկայացնի տարվա ընթացքում իր այցելած համերգներից և թանգարաններից ստացած տպավորությունները: Արժևորի երաժշտությունը՝ որպես կյանքի և շրջակա միջավայրի գեղարվեստական արտացոլման միջոց, արժևորի ազգային արժեքները:</p>
<p>Ստեղծում</p>	<p>- Ստեղծել թեմատիկ էլեկտրոնային ռեսուրսներ: - Իրականացնել թեմատիկ ուսումնասիրություններ, հետազոտություններ, նախագիծ:</p>	<p>Երաժշտական գործունեության տեսակներ</p>	<p>3) Միջնակարգ ծրագիր</p>
		<p>Երաժշտության ունկնդրում</p>	<p>Հաղորդակցվի և ինքնարտահայտվի հայ և համաշխարհային երաժշտական արվեստի գոհարներով: Երաժշտական անհատական կամ խմբային ստեղծագործական գործունեության ընթացքում ցուցաբերի գիտելիքներ, հմտություններ և վերաբերմունք՝ օգտագործելով ինքնարտահայտման զանազան երաժշտական միջոցներ և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բազմաթիվ հնարավորությունները:</p>
		<p>Երգեցողություն</p>	<p>Ստեղծի (մենակ կամ խմբով) իր նախընտրած ժամանակաշրջանի հայ կամ արտասահմանցի կոմպոզիտորների, երգիչ կատարողների ստեղծագործական գործունեությունը նվիրված նախագիծ կամ դպրոցական միջոցառման համար երաժշտական նյութ:</p>
		<p>Երաժշտառիթմական շարժում</p>	<p>Ստեղծի երաժշտական նյութին համապատասխան ռիթմական նվագակցություն՝ կիրառելով նոր տեխնոլոգիաները:</p>
		<p>Իմպրովիզացիա</p>	<p>Ստեղծի (մենակ կամ խմբով) նախընտրած դասական փոքրիկ մեղեդու ժամանակակից մշակումներ:</p>

<p>Ներկայացում</p>	<p>-Կատարել և ներկայացնել փոքրիկ երաժշտական ստեղծագործություններ, մեկնաբանել, հաղորդել, փոխանցել իմաստը, հիմնական գաղափարը: -Զարգացնել և կատարելագործել գեղարվեստական հնարները:</p>	<p>Կատարում</p>	<p>Երգի (մենակ կամ խմբով) ժողովրդական կամ դասական տարբեր ոճի երգեր, խմբերգեր արտահայտիչ, ներշնչանքով, անսամբլային զգացողությամբ, հետևելով խմբավարի շարժումներին: Իրականացնի ստեղծագործական գաղափարներ անհատապես և խմբով: Կիրառի իր ստեղծագործական ունակություններն ու հմտությունները երաժշտության դասերից դուրս, մասնակցի դպրոցական, համայնքային երգչախմբի կամ այլ երաժշտական խմբերի աշխատանքներին:</p>
	<p>Ներկայացում</p>	<p>Ներկայացնի (մենակ կամ խմբով) ստեղծագործություններից ստացած տպավորությունները պատասխանելով, հետազոտություններով, նախագծային աշխատանքներով, գրագետ կապակցված խոսքով, օգտագործելով երաժշտական մասնագիտական եզրույթներ, հիմնավորի և մեկնաբանի իր կարծիքը: Խմբային աշխատանքի ընթացքում նպաստի խմբի ստեղծագործական և հետազոտական առաջադրանքների ընդհանուր արդյունքի ձեռքբերմանը:</p>	<p>Ընկալում և հուզական արձագանք</p> <p>Ընկալի՝ հասկանա և բացատրի ստեղծագործության գաղափարը, օգտագործված արտահայտչամիջոցները, ցուցաբերի հուզական արձագանք, իր հույզերն ու սպարումները արտահայտի տարբեր ձևերով՝ օգտվելով նոր տեխնոլոգիաներից: Ցուցաբերի վերլուծելու, համադրելու և համեմատելու հմտություններ:</p>
<p>Ընկալում (արձագանքում)</p>	<p>-Հասկանալ, ընկալել ու վերլուծել երաժշտական ստեղծագործությունը: -Մեկնաբանել երաժշտական ստեղծագործության բովանդակությունն ու գաղափարը: - Կիրառել գնահատման ձևեր:</p>	<p>Մեկնաբանություն և գնահատում</p>	<p>Համեմատի և մեկնաբանի հակադիր կամ նույն բնույթի ստեղծագործությունները, դրսևորի վերլուծական կարողություններ, ստեղծագործական և անկախ մտածողություն: Գնահատումը կատարի ըստ սահմանված չափանիշների:</p>

Կապակցում	<p>-Մինթեզել և կապել գիտելիքներն ու անձնական փորձը՝ երաժշտական ստեղծագործությունը հասկանալու և ընկալելու համար:</p> <p>-Առավել խոր ընկալման համար գեղարվեստական գաղափարները և ստեղծագործությունները համադրել հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում:</p>	<p>Երաժշտությունը և նոր տեխնոլոգիաները</p> <p>Օգտվի համացանցի բազմաթիվ հնարավորություններից սեփական ստեղծագործական մտահղացումներն իրականացնելու համար, իր ելույթներն ուղեկցի տեսաձայնային միջոցներով:</p> <p>Զարգացնի գեղագիտական, երաժշտական ճաշակը, ընդլայնի ազգային և եվրոպական մշակութային ժառանգության նվաճումների մասին գիտելիքները, նոր տեխնոլոգիաների, մասնավորապես՝ ուսումնական վիրտուալ այցերի (համերգասրահներ, թատրոններ, թանգարաններ) միջոցով:</p> <p>Դրսևորի հետաքրքրություն նոր տեխնոլոգիաների միջոցով աշխարհի հանրահայտ կատարողների ու նվագախմբերի համերգներին առցանց ներկա լինելու հնարավորության նկատմամբ:</p>
	<p>Երաժշտության պատմություն</p>	<p>Բացատրի երաժշտական արվեստի դերը ժողովուրդների հասարակական, մշակութային և պատմական համատեքստում:</p> <p>Հասկանա նրա՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության միջոցի, դերը, ճանաչի մշակութային բազմազանությունը:</p> <p>Արժևորի հայ ազգային երաժշտությունը, դառնա նրա կրողը, պահպանողը և սերունդներին փոխանցողը:</p>
	<p>Երաժշտության դերը և նշանակությունը կյանքում</p>	<p>Դրսևորի հատուկ վերաբերմունք իր երկրի, մարզի, քաղաքի մշակութային օջախների գործունեության՝ որպես իր կյանքի անքակտելի մասի, նկատմամբ:</p> <p>Արժևորի երաժշտության դերն ու նշանակությունն իր կյանքում, կազմակերպի ընտանեկան և դպրոցական համերգներ, ակտիվ մասնակցի համայնքային մշակութային միջոցառումներին, համերգներին, ձեռք բերի ունկնդրելու փորձ, համերգներ հաճախելու մշակույթ:</p>

Պաշտոնական հրապարակման օրը՝ 3 ապրիլի 2023 թվական: